

Prof. dr hab. Michał Kozakiewicz

Ocena
**osiągnięcia naukowego p.t. „Preferencje siedliskowe nietoperzy w mozaikowym,
przekształconym antropogenicznie krajobrazie”**
oraz dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego
doktora Mateusza Ciechanowskiego w związku z postępowaniem o nadanie stopnia
naukowego doktora habilitowanego

1. Przebieg studiów i pracy

Pan dr Mateusz Ciechanowski ukończył studia biologiczne na ówczesnym Wydziale Biologii, Geografii i Oceanologii Uniwersytetu Gdańskiego uzyskując w roku 2000 tytuł zawodowy magistra biologii. Szczególną uwagę zwraca fakt wysokiej aktywności naukowej dra Ciechanowskiego wykazywanej już na etapie studiów i zwieńczonej w tym okresie aż trzema publikacjami. Pracę magisterską p.t. „Nietoperze (Chiroptera) Puszczy Darżlubskiej – skład gatunkowy, wybrane aspekty ekologii i biometria” wykonał pod kierunkiem prof. dr hab. Bogusława Wołoszyna. Po ukończeniu studiów został słuchaczem studium doktoranckiego. W roku 2004 podjął pracę na stanowisku asystenta na Wydziale Biologii Uniwersytetu Gdańskiego w Katedrze Ekologii i Zoologii Kręgowców. W roku 2005 obronił rozprawę doktorską p.t. „Struktura wewnętrzna zespołu i dynamika aktywności nietoperzy w krajobrazie leśno-rolniczym północnej Polski” wykonaną pod kierunkiem prof. dr hab. Lecha Stempniewicza. Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora kontynuował zatrudnienie w Katedrze Ekologii i Zoologii Kręgowców UG gdzie, jako adiunkt zatrudniony jest do chwili obecnej.

2. Tematyka badań, aktywność naukowa, dorobek publikacyjny

Oceniając przebieg kariery naukowej pana dra Mateusza Ciechanowskiego należy uznać go za prawidłowy i harmonijny w czym, bez wątpienia, pomógł Mu stały, wieloletni związek z Katedrą Ekologii i Zoologii Kręgowców UG, gdzie mógł realizować swoje badania. Warte jest także podkreślenia konsekwencja z jaką dr Ciechanowski zachowywał i rozwijał uprawianą przez siebie dziedzinę badań, którą od początku Jego kariery zawodowej były różne aspekty biologii i ekologii ssaków, w tym przede wszystkim nietoperzy. O Jego dużej aktywności zawodowej świadczy też udział w licznych projektach badawczych, uczestnictwo w wielu konferencjach naukowych oraz znaczący dorobek publikacyjny.

Analiza przebiegu kariery naukowej Habilitanta pozwala wyróżnić kilka grup zagadnień, którymi się zajmował w badaniach nad nietoperzami, a które składają się na logicznie spójną całość. W problematyce badawczej dominują zagadnienia dotyczące różnorodnych aspektów ekologii nietoperzy, czego przykładem może być przedstawione mi do oceny osiągnięcia habilitacyjne. Rezultatem badań o charakterze faunistycznym prowadzonych na terenie Polski oraz poza krajem we współpracy międzynarodowej była m.in. inwentaryzacja chiropterofauny w licznych polskich parkach krajobrazowych, a także pierwsze stwierdzenia jedenastu gatunków nietoperzy na terenie Albanii i dwóch na terenie Czarnogóry oraz Bośni i Hercegowiny. Wynikiem badań faunistycznych było też opracowanie przez dra Ciechanowskiego baz danych i map rozmieszczenia pięciu gatunków nietoperzy na potrzeby publikacji Atlasu ssaków Polski. Kolejną grupą zagadnień, jakimi zajmował się dr Ciechanowski były zwieńczone kilkoma publikacjami badania z zakresu parazytologii obejmujące ekto-, mezo- i endopasożyty nietoperzy. W swoich badaniach Habilitant stosował też metody molekularne, co pozwoliło na opracowanie metody determinacji bliskich morfologicznie gatunków nietoperzy. Aktywność naukowa dra Ciechanowskiego przejawiała się również jego udziałem w licznych krajowych i międzynarodowych projektach badawczych, co dobitnie świadczy o Jego wysokiej międzynarodowej pozycji jako uznanego chiropterologa. W skład znaczącego dorobku Habilitanta wchodzi ponad 100 publikacji naukowych zamieszczonych w znacznej części w renomowanych czasopismach o zasięgu międzynarodowym, jedna monografia, niemal 30 rozdziałów w monografiach, a także wiele raportów i inwentaryzacji przyrodniczych. Jego prace naukowe cytowane były w literaturze światowej niemal 400 razy, zaś sumaryczny wskaźnik cytowań według bazy JCR wynosi 32,351.

Podsumowując tą część mojej oceny uważam, że dotychczasowy dorobek naukowy pana dra Mateusza Ciechanowskiego należy jednoznacznie uznać za dobry i wyraźnie dostrzegany w krajowej i zagranicznej literaturze naukowej.

3. Działalność organizacyjna i dydaktyczna

Działalność dydaktyczną Habilitanta należy ocenić bardzo wysoko. W macierzystej Uczelni prowadził aż ponad 20 różnego rodzaju zajęć, w tym ćwiczenia, wykłady oraz zajęcia terenowe głównie o tematyce związanej z ekologią i ochroną środowiska. Jest twórcą autorskich zajęć poświęconych biologii i ekologii nietoperzy. Niezależnie od prowadzonych zajęć opiekuje się pracami dyplomowymi, czego rezultatem jest

wypromowanie 25 magistrów i 15 licencjuszy. Jest też opiekunem studenckiego koła naukowego na macierzystym Wydziale.

Podobnie wysoko należy ocenić działalność organizacyjną oraz zaangażowanie w popularyzację wiedzy. Jako opiekun koła naukowego zorganizował ponad 20 obozów naukowych dla studentów, jest też autorem licznych prelekcji o tematyce przyrodniczej. Dr Ciechanowski jest członkiem Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody „Salamandra”, gdzie zasiada w Radzie Programowej. Jest współautorem książki pt. „Nietoperze Polski”, która wielu czytelnikom służy jako przewodnik do rozpoznawania gatunków nietoperzy, a także znakomite źródło wiedzy o ich biologii i ekologii. Jest też autorem bądź współautorem ponad stu rozmaitego rodzaju projektów i ekspertyz przyrodniczych, które realizował we współpracy z licznymi instytucjami zajmującymi się szeroko rozumianą ochroną środowiska.

Podsumowując tą część mojej oceny uważam, że dotychczasowa działalność dydaktyczna, popularyzatorska i organizacyjna Habilitanta zasługuje na szczególne wyróżnienie.

4. Ocena osiągnięcia naukowego będącego podstawą ubiegania się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego

Na przedstawione mi do oceny osiągnięcie habilitacyjne dra Mateusza Ciechanowskiego składa się pięć spójnych merytorycznie, oryginalnych prac naukowych opublikowanych w latach 2011-2017 w recenzowanych czasopismach o międzynarodowym zasięgu, o łącznym wskaźniku cytowań Impact Factor właściwym dla lat ich ukazywania się drukiem wynoszącym 6,932. W sumie stanowią one zwarty, interesujący i spójny zestaw wyników badań i opracowań dotyczących różnych aspektów oceny czynników warunkujących aktywność przestrzenną i preferencje siedliskowe nietoperzy w warunkach środowisk silnie zróżnicowanych na skutek fragmentacji powodowanej działalnością człowieka. W przypadku jednej z tych prac dr Ciechanowski jest jej jedynym, samodzielnym autorem, w przypadku pozostałych czterech, jak wynika to z oświadczeń Habilitanta i jego współautorów, jest On pierwszym autorem o zdecydowanie dominującym wkładzie merytorycznym (zaplanowanie koncepcji badań, interpretacja uzyskanych wyników, napisanie manuskryptu).

Zadanie, jakie postawił przed sobą dr Ciechanowski uważam za ambitne, a uzyskane wyniki badań za ważne dla nauki i mogące stanowić dobrą naukową podstawę działań praktycznych zmierzających do aktywnej ochrony populacji wielu gatunków nietoperzy na terenie Polski. Na szczególną uwagę zasługuje kompleksowość prezentowanego

zestawu badań, które prowadzone były z zastosowaniem różnych metod, w różnych skalach przestrzennych, dotyczyły zarówno pojedynczych populacji wybranych gatunków, jak też całych wielogatunkowych zgrupowań nietoperzy, obejmowały także różne okresy fenologiczne. Dało to w sumie pełny, kompletny obraz złożoności uwarunkowań kształtujących aktywność przestrzenną i zmienność preferencji siedliskowych nietoperzy w mozaikowym, antropogenicznie przekształconym krajobrazie typowym dla Europy Środkowej. Spośród wyników uzyskanych przez Habilitanta za najbardziej wartościowe uważam m.in.: (1) wykazanie rozdziału nisz realizowanych u gatunków morfologicznie podobnych, o potencjalnie zbliżonych preferencjach siedliskowych, (2) wykazanie sezonowych zmian w wykorzystaniu siedlisk przez samice w okresie ciąży i laktacji związanych ze wzrostem ich potrzeb energetycznych i koniecznością karmienia młodych, (3) wykazanie wpływu środowiskotwórczej działalności bobra na wzorzec preferencji siedliskowych niektórych gatunków nietoperzy. Ważny wniosek ogólny, jaki wypływa z analizy zestawu prac stanowiących osiągnięcie habilitacyjne dra Ciechanowskiego można sformułować następująco: dopiero uwzględnienie kompleksu wszystkich czynników wpływających na wzorce wykorzystania przestrzeni przez nietoperze, takich jak struktura krajobrazu, różnorodność siedlisk, dostępność pokarmu, oddziaływanie innych gatunków, czy sezonowa zmienność preferencji siedliskowych daje możliwość ich skutecznej ochrony poprzez świadome kształtowanie środowiska.

Badania dra Ciechanowskiego składające się na Jego osiągnięcie habilitacyjne są w literaturze światowej jednymi z nielicznych ujmujących w sposób kompleksowy problem funkcjonowania wielogatunkowych zgrupowań zwierząt w heterogenicznym mozaikowym krajobrazie. W wielu swoich aspektach mają charakter nowatorski. Ich wyniki należy uznać za znaczące i wnoszące nowy wkład do wiedzy o funkcjonowaniu krajobrazu. Nie bez znaczenia jest też aspekt praktyczny badań – ich wyniki mogą stanowić znakomitą podstawę do świadomego, opartego na biologicznych podstawach planowania przestrzeni dla zachowania możliwie wysokiej różnorodności biologicznej.

5. Podsumowanie i wniosek końcowy

Biorąc pod uwagę niekwestionowany dorobek naukowy dra Mateusza Ciechanowskiego, oryginalność i nowatorstwo Jego osiągnięcia habilitacyjnego, wysoką aktywność naukową i organizacyjną oraz sprawność dydaktyczną stwierdzam, że jest On dojrzałym naukowcem o jasno sprecyzowanej i konsekwentnie realizowanej problematyce badawczej. W mojej ocenie osiągnięcie naukowe Habilitanta odpowiada w pełni

wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1668 z późn. zm.). Stawiam więc wniosek o uznanie dorobku i przedstawionego mi do oceny osiągnięcia habilitacyjnego dra Mateusza Ciechanowskiego za odpowiadające wymogom niezbędnym do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego i wnoszę o dopuszczenie Go do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Warszawa, dnia 3 stycznia 2023 r.

Prof. dr hab. Michał Kozakiewicz

